

סוד הקטורת וסוד העם – כתר, קשר וחיבור**זבחים פח**

אמר רבי יהושע בן לוי: שני דברים לא מצינו להן כפרה בקרבנות, ומצינו להן כפרה ממקום אחר; ואלו הן: שפיכות דמים ולשון הרע! שפיכות דמים – מעגלה ערופה, ולשון הרע – מקטרת. דתני רב חנניה: מנין לקטרת שמכפרת? שנאמר: "ויתן את הקטרת ויכפר על העם". ויתני דבי רבי שמעאל: על מה קטרת מכפרת? על לשון הרע. יבא דבר שבחשאי, ויכפר על מעשה חשאי.

זוהר פרשת ויקהל

אמר רבי שמעון זיע"א אם בני האדם היו יודעים כמה גדול הוא מעשה הקטורת לפני הקב"ה היו לוקחים כל מילה ומילה ממנה ושמים אותה על ראשם ככתר של זהב. וכל מי שמשתדל בו וצריך להתבונן במעשה הקטורת ואם יקרא את פרשת הקטורת בכל יום ויכיון בה (ויכוון בנוסף גם שיתלק מוות מן העולם) יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא ויסתלק המוות ממנו ומהעולם וינצל מכל הדינים של העולם ומכל רע ומדין של גיהנום ומדינם של מלכויות אחרות

שמות ל:ל"ד-ל"ה

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סָמִים נָטָף | וַיַּחַלֵּל וַיַּחַלְבֶּנָה סָמִים וַיִּלְבְּנֶה זָכָה בֶּד בָּבֶד יִהְיֶה: (לה) וַעֲשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רִקְחַ מַעֲשֵׂה רִקְחַ מִמֶּלֶח טָהוֹר קָדָשׁ:

– מורה נבוכים, חלק ג' מ"ה:י"א

מכיוון שבמקום המקודש היו שוחטים בהמות רבות בכל יום, וחותרים בו את בשרן ורוחצים בו את קרביהן – אין ספק שאילו הונח במצב הזה כפי שהוא בלי שינוי, היה ריחו כריח בית מטבחים. לכן נצטוונו בו על הקטרת הקטורת פעמיים בכל יום, בבקר ובין הערבים, כדי שיתבשם ריחו וריח כל בגדי המשרתים בו. ידועים לך דבריהם (של חז"ל): "מריחו היו מריחין ריח הקטורת" (משנה תמיד ג, ח). וגם זה שומר על יראת המקדש. אך אילו לא היה לו ריח טוב, וכל שכן אילו היה ההפך מזה, היה מושג ההפך מרוממות, כי הנפש מתרווחת מאוד מריחות טובים ונמשכת אליהם, ומתכווצת מריחות רעים ובורחת מהם.

– ספר החינוך מצווה קג סעיף ב

משרשי מצוה זו. גם כן להגדיל כבוד הבית ולהיות מעלתו ומוראו על פני כל אדם. ואי אפשר להגדיל דבר בלב בני אדם ומחשבתו, רק בדברים שהוא חושב אותם לגדלה וימצא בהם תענוג ושמחה. וידוע כי ענין הריח הטוב הוא דבר שנפשו אדם נהנית בו ומתאווה אליו ומושך הלב הרבה. וריח הקטרת היה הטוב שאפשר לעשות על ידי אדם, עד

שְׁאִמְרוּ זְכוּנוֹם לְבָרְכָה בְּפָרֶק אֲמַר לָהֶם הַמַּמְנָה (תמיד פ"ג מ"ח) כִּי
מִרְיָחוֹ הָיָה מִרְיָחִין בּוֹ בְּשַׁעַת הַקְטָרָה מִרְיָחוֹ עַד יְרוּשָׁלַיִם.

– מסכת יומא לט ע"ב

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה: מִירוּשָׁלַיִם לִירְיָחוֹ עֲשָׂרָה פֶּרֶסָאוֹת... עֲזִים שְׂבִירָחוֹ
הָיוּ מִתְעַטְשׁוֹת מִרֵּיחַ הַקְטָרֶת. נָשִׁים שְׂבִירָחוֹ אֵינָן צָרִיכוֹת לְהִתְבַּשֵּׁם
מִרֵּיחַ קְטָרֶת. כָּלָה שְׂבִירָחוֹשָׁלַיִם אֵינָה צָרִיכָה לְהִתְקַשֵּׁט מִרֵּיחַ קְטָרֶת.

ברכות מ"ג ב

אָמַר רַב זֹוטְרָא בַּר טוֹבִיָּה אֲמַר רַב: מִנֵּין שְׂמֻבְרָכִין עַל הָרֵיחַ? שְׁנָאֲמַר:
"כָּל הַנֶּשְׁמָה תְּהִלָּל יְהוָה". אֵיזָהוּ דְּבַר שְׁהַנֶּשְׁמָה נִהְיִית מִמֶּנּוּ וְאֵין הַגּוֹף
נִהְיֶה מִמֶּנּוּ? הָיָה אֹמֵר: זֶה הָרֵיחַ.

מסכת כריתו' ו' - תָּנוּ רַבָּנָן: פִּיטוּם הַקְטָרֶת... אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֶחָד עֹשֶׂה
...סִמְמָנִין נֶאֱמָרוּ לוֹ לְמַשֶּׁה בְּסִינִי

תָּנוּ רַבָּנָן: קְטָרֶת הָיְתָה נַעֲשִׂית שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נְשִׁים וְשִׁמּוּנָה מְנָה, שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת נְשִׁים וְחִמְשָׁה כְּנָגֵד יְמוֹת הַחֹמֶה, שְׁלֹשָׁה מִנֵּין יְתִירִין, שְׁמֵהֶן מְכַנִּים
...כֹּהֵן גָּדוֹל מִלֵּא חֲפָנָיו בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים

– ויקרא ט"ז

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר־אֶל־אַהֲרֹן אַחִיךָ וְאֶל־יָבָא בְּכָל־עֵת אֶל־הַקֹּדֶשׁ.
מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל־פְּנֵי הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאֹרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בָעֵנָן אֲרָאָה
עַל־הַכְּפֹרֶת:

(ב) וְלָקַח מִלֵּא־הַמִּחְתָּה גֹחַל־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה' וּמִלֵּא חֲפָנָיו
קְטָרֶת סִמִּים דָּקָה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת: (יג) וְנָתַן אֶת־הַקְטָרֶת עַל־הָאֵשׁ
לִפְנֵי ה' וְכִסָּה אֶת־הַקְטָרֶת אֶת־הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל־הַעֲדוּת וְלֹא יָמוּת:

רש"י על ויקרא ט"ז:ב'

כי בענן אראה. כִּי תָמִיד אֲנִי נֹרָאָה שָׁם עִם עַמּוּד עָנָן, וְלִפִּי שְׁגָלוֹי שְׂכִינָתִי
שָׁם, יִזְהַר שְׁלֹא יִרְגִּיל לְבָא, זֶהוּ פְשׁוּטוֹ; וּמִדְרָשׁוֹ: לֹא יָבֹא כִּי אִם בְּעָנָן
:(הַקְטָרֶת בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים (יומא נ"ג

– יומא מ"ד א

אָמַר רַבָּא, וְכֵן אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי, וְכֵן אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, אָמַר
קָרָא: "וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קָהֵל יִשְׂרָאֵל", אֵיזָהוּ כְּפָרָה שְׁשׁוּה
לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְאַחֵיו הַכֹּהֲנִים וְלָכָל קָהֵל יִשְׂרָאֵל — הָיָה אֹמֵר זֶה הַקְטָרֶת
הַקְטָרֶת. וְקָטָרֶת מְכַפֶּרֶת? אֵין, דְּהָא תָּנִי רַבִּי חֲנִנְיָא: לְמַדְנּוּ לְקָטָרֶת
שְׂמֻכְפָּרֶת, שְׁנָאֲמַר: "וַיִּתֵּן אֶת הַקְטָרֶת וַיְכַפֵּר עַל הָעָם

– העמק דבר

הקטורת מכפרת על "לשון הרע שהוא עוון החמור בין אדם לחברו ועיקר תועלת הקטורת להעלות זכרון של מעשה גמילות חסדים, "דגמילות חסדים עצמה נמשל לבשמים

– 'ר' בחי' ויקרא י' א

ולשון קטרת התקשרות הרוח במדות, תרגום אונקלוס לבראשית לח ויתקשר על-ידו שני - וקטרת על ידיה זהויתא

– (צור המור (לר' אברהם סבע

ומזה הטעם בעצמו אנו אומרים הקטורת בכל יום ויום בבוקר ובערב. אחר כל התפילה, לפי שהקטורת היא חותם הכול וקישור הכול

(כלי יקר על שמות ל' א)

ועשית מזבח מקטר קטורת. כפי הנראה שב' מזבחות אלו נערכו שניהם לכפר על הנפש החוטאת כי מזבח הנחושת, בא לכפר על חלקי החומר והגוף הנגוף באבן החטא, ועליו מקריבים הבעלי חיים הבאים תמורתו.. (ב) אבל מ"מ גם הנשמה צריכה כפרה... ואינה מתכפרת בנפש הבהמה כי אין דמיון זה לזה... ע"כ צוה אל חי לעשות מזבח הקטרת, המעלה עשן וריח ניחוח ליקוק לכפר על רוח בני האדם העולה היא למעלה כעשן הקטורת והיא גם היא מקטרת מור ולבונה (שיר ג ו) של מעשים טובים

– 'מסכת כריתו'

ריש לקיש אמר: מגופה, מה לשון "קטרת"? דבר שקוטר ועולה. אמר רב חנא בר בזא אמר רבי שמעון חסידא: כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטרת. אבי אמר: מהכא: "ואגדתו על ארץ יסדה"

– רש"י על שמות ל':ל"ד

וחלבנה. בשם שריחו רע, וקורין לו גלבנא, ומנאה הכתוב בין סממני הקטרת ללמדנו שלא יקל בעינינו לצרף עמנו באגדת תעניותינו: ותפלותנו את פושעי ישראל שיהיו נמנין עמנו

(פרי צדיק לפרשת תצוה סימן יא (רב צדוק הכהן מלובלין

והנה בפ' זו נזכר כל הכנת אהרן הכהן שיוכל לקרב נפשות ישראל על ידי שנוטע בלבם הארת הקדושה לכל נפש כפי ערך הכנתו ותשוקתו להתקרב לקדושה בנר מצוה ותורה אור וזהו התחלת הפרשה בשמן ונר כנ"ל. ומסיים בפ' מזבח הקטרת והיינו תכלית התקרבות להקדושה גם

הנפשות שכבר נשקעו ברע ואין לבם פונה להקדושה מכל מקום יש להם
תקוה להתברר לטוב על ידי צירופם להקדושה וזהו מדתו של אהרן אוהב
וכו' ומקרבן לתורה.